

یخ شدن روابط آنکارا و قاهره؛ از دیپلماسی زلزله تا تجارت آزاد

به نظر می‌رسد شکاف طولانی مدت بین مصر و ترکیه در ماه‌های اخیر نشانه‌هایی از فروکش را نشان می‌دهد....

آران نیوز؛ به نظر می‌رسد شکاف طولانی مدت بین مصر و ترکیه در ماه‌های اخیر نشانه‌هایی از فروکش را نشان می‌دهد. سامح شکر، وزیر امور خارجه مصر، در سفری بی سابقه در ۱۰ سال اخیر به آدانا در جنوب ترکیه جهت «همبستگی» با مردم زلزله زده جنوب این کشور سفر کرد. شکر بر اهمیت بازگرداندن روابط مصر و ترکیه به سطح قبلی و پیشبرد آن در راستای منافع مشترک دو کشور تاکید کرد و همچنین مولود چاووش اوغلو همتای ترکیه ای وی توسعه روابط آنکارا و قاهره را به نفع دو طرف دانست.

دیپلماسی زلزله

حدود ۳ ماه قبل از سفر سامح شکر به ویژه در جریان افتتاحیه جام جهانی در قطر، عبدالفتاح السیسی رئیس جمهور مصر با رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه دیدار کرد. پس از زلزله فاجعه بار اخیر، سیسی در تماس تلفنی با رئیس جمهور ترکیه این حادثه را تسلیت گفت. سیسی، مصطفی مدبولی، نخست وزیر مصر، در ۱۵ فوریه ۲۰۲۳ میزبان گروهی از بازرگانان ترک در قاهره بود تا در مورد سرمایه گذاری های برنامه ریزی شده ۵۰۰ میلیون دلاری گفتگو کنند. لازم به ذکر است که مصر در حال خصوصی سازی بسیاری از شرکت های دولتی بوده و ترکیه می تواند علاوه بر سرمایه گذاری های هنگفت کشورهای حاشیه خلیج فارس، در این روند نقش اساسی داشته باشد. البته مصراعلام کرد که حرکت اخیرش به سمت آنکارا در راستای نشان دادن همبستگی پس از زلزله های ویرانگر است. از همین روی، قاهره ۶ کاروان کمک های بشردوستانه را در اختیار آنکارا قرار داد. بنابراین، این فاجعه به فرصتی بین دو طرف تبدیل شد تا از طریق «دیپلماسی زلزله» بن بست روابط دوجانبه را شکسته و روابط بین خود را پیش برون. شکر در جریان سفر خود به شهر آدانا و سپس بندر مرسین در نشست خبری با همتای ترک خود گفت: «سفر ما به ترکیه پیام دوستی و همبستگی است. این یک فاجعه بزرگ است، اما ما به بهترین شکل ممکن ادامه خواهیم داد.»

چاووش اوغلو نیز با بیان اینکه مصر یکی از اولین کشورهای بود که ابتکار عمل برای ارسال کمک های بشردوستانه به زلزله زدگان ترکیه را برعهده گرفت، گفت: این کمک ها شامل ۵۲۰ تن شامل مواد غذایی، پوشاک، تجهیزات پزشکی و مسکن برآورد شده است.

چاووش اوغلو به خبرنگاران گفت که اردوغان و سیسی احتمالا به زودی دوباره با یکدیگر دیدار کنند و افزود: «در جریان مذاکرات؛ در مورد دیدارهای متقابل در دوره آینده تبادل نظر کردیم. معاونان وزیران خارجه دو بار ملاقات کردند که مفید بود. پس از گفتگوهای ما، دو رئیس جمهور می توانند در ترکیه یا مصر با هم دیدار کنند. ما در حال باز کردن صفحات جدیدی در روابط خود با مصر هستیم و سفر شکر بسیار مهم و معنی دار است.»

وزیر ترکیه تاکید کرد که دوستی و برادری در مواقع حساس ظاهر می شود و دولت و مردم مصر در این مصیبت نشان داده اند که دوست و برادر ترکیه هستند. مصر کشور مهمی برای منطقه مدیترانه، جهان عرب، جهان اسلام، فلسطین و آفریقا است. این به نفع همه ما است که مصر قدرتمند باشد. من مطمئن هستم که برای تقویت روابط با یکدیگر همکاری خواهیم کرد.

وقفه ۱۰ سال بین مصر و ترکیه

روابط دیپلماتیک مصر و ترکیه در سال ۲۰۱۳ پس از آن که عبدالفتاح السیسی وزیر دفاع وقت، محمد مرسی رئیس جمهور سابق را که از حمایت اردوغان و حزب عدالت و توسعه برخوردار بود سرنگون کرد، قطع شد. پس از کودتای نظامی، رئیس جمهور ترکیه بارها اعلام کرده بود که «هرگز» با فردی مانند سیسی ارتباط برقرار نخواهد کرد. با این حال، اردوغان در نوامبر ۲۰۲۲، پس از خروج از نشست سران گروه ۲۰ در اندونزی، آمادگی خود را برای بازسازی روابط با قاهره «از صفر» ابراز کرد. چاووش اوغلو در ماه نوامبر ۲۰۲۲ گفته بود که احتمالا ترکیه در ماه های آینده سفیری را در مصر منصوب کند.

سفر اخیر شکر به ترکیه حاکی از آن است آنکارا و قاهره به مسیر عادی سازی روابط بین خود انگیزه داشته و تمایل مشترک دو طرف برای حل اختلافات بر سر پرونده های متعدد مانند میزبانی ترکیه از مخالفان مصری، اختلافات بر سر تعیین مرزهای دریایی، توافق ترکیه و لیبی و موارد دیگر وجود دارد.

طی سال گذشته، دوحه نقش میانجی را برای عادی سازی روابط قاهره و آنکارا ایفا کر. ترکیه هم تمایل آشکار خود برای بهبود روابط با مصر در چارچوب یک مسیر دیپلماتیک گسترده تر با هدف بازگشت به تنش صفر پنهان نمی کند. سیاستی که از طریق آن موفق شد به اختلافات با عربستان سعودی، امارات و سایر کشورها پایان دهد و اکنون متحد قاهره محسوب می شود.

پس از نزدیک به دو سال تنش، به دلیل پرونده لیبی و کاهش اختلافات منطقه ای، ترکیه به موازات قطر مسیر عادی سازی روابط با کشورهای منطقه را آغاز کرد و به تدریج موفق به برقراری مجدد روابط شد. عادی سازی روابط با امارات، عربستان سعودی و «اسرائیل» در این چارچوب است، اما این روند در مورد مصر با مشکلاتی مواجه بوده و تا امروز هیچ پیشرفت واقعی در قالب تبادل مجدد سفرا یا برگزاری نشست های سیاسی در سطح پیشرفته حاصل نشده است.

اهمیت اقتصاد

مصر و ترکیه از موقعیت استراتژیک و مهم در آب و خشکی برخوردارند. ترکیه آسیا را به اروپا متصل، تنگه استانبول را کنترل و دریاهای مدیترانه و سیاه را به هم وصل می کند. در مقابل مصر آفریقا را به آسیا متصل، کانال سوئز را کنترل و دریاهای مدیترانه و سرخ را به هم متصل می کند. این بدان معناست که دو کشور خطوط تجارت بین المللی را به هر طریقی کنترل می کنند، امری که آنها را به بازیگری مهم در عرصه تجارت بین الملل تبدیل می کن. از همین روی، تردیدی نیست که ایجاد نزدیکی بین آنها به ویژه در پرونده تعیین مرزهای دریایی در شرق مدیترانه به نفع اقتصادی و استراتژیک آنها خواهد بود.

باوجود، تنش های سیاسی بین مصر و ترکیه، روابط اقتصادی و تجاری بین دو کشور در چند سال گذشته رشد قابل توجهی داشته است. برخی از اقتصاددانان انتظار دارند که ترکیه سرمایه گذاری خود در مصر را به ۱۵ میلیارد دلار افزایش دهد و حجم مبادلات تجاری را سالانه به ۲۰ میلیارد دلار برساند.

شایان ذکر است که ترکیه و مصر در سال ۲۰۰۵ قرارداد تجارت آزاد امضا کردند که با اجرایی شدن آن در سال ۲۰۰۷، حجم کل تجارت بین دو کشور بین سال های ۲۰۰۷ تا ۲۰۲۰ تقریباً سه برابر شد و از ۴.۴۲ میلیارد دلار به ۱۱.۱۴ میلیارد دلار رسید. البته این توافق آزاد از بحران سیاسی پس از ۲۰۱۳ بین قاهره و آنکارا جان سالم به در برد. به گفته کارشناسان، این نشان دهنده توانایی دو کشور برای جدا کردن اقتصاد از سیاست، یا اصلاح سیاست از دروازه اقتصاد و یا حتی از دریچه «دیپلماسی زلزله» است.